

FRÅGOR FÖR DAGEN

1. Ekonomiska spørsmål i krigstid af *Emil Schybergson* ..... 1:—
2. Hvarför? och Huru? Världskrigets förhistoria och förutsättningar af *Eirik Hornborg* .. 1: 35
3. Våra provinsialismer af *Hugo Bergroth* .... —:80
4. Ekonomiska spørsmål i krigstid af *Emil Schybergson*. Andra samlingen ..... 1:—
5. Torparfrågan af *Emil Schybergson* ..... —:50
6. De nya författarna af *Olaf Homén* 1: 90
7. Hvarför måste vi äta? Huru mycket näring behöfva vi dagligen? Våra vanligare födoämnenas näringsvärde och prisbillighet af *Georg von Wendt* 1: 50
8. Ekonomiska spørsmål i krigstid af *Emil Schybergson*. Tredje samlingen. .... 1:—
9. Förslag till statsförfattning för Finland af *Arvid Neovius* 1:50
10. Själfständig lifsmedelspolitik af *V. F. Johanson* 2:—
11. De främmande folken i Ryssland. Deras frihetskraft af *Ragnar Numelin* ..... 2:—
12. Oafhångighet eller fortsatt förtryck af *Hj. J. Procopé* ..... 3:—
13. Anteckningar under krigstiden af *Emil Schybergson* 1: 75
14. Brytningstid. Bolschevikkriget i Finland 1917; dess förutsättningar, orsaker och betydelse af *Eirik Hornborg* ..... 3:—
15. Republik eller konungadöme? af *Johannes Hedengren* 1: 75
16. Framtidsuppgifter af *Axel Lille* 2: 50
17. Efter feijden af *Wilhelm Chydenius* 1: 75
18. Tullpolitiskt ABC. Några frågor, till hvilka en ny tullagstiftning måste fatta position af *Ossian Häggman* 3: 50
19. Finlands svenskar vid skiljovägen af *Eirik Hornborg* 2: 75
20. Åland i historisk tid af *M. G. Schybergson* .. 4: 75
21. Aländska spørsmål af *Ernst von Wendt* 4: 75
22. Check- och girorörelse af *J. Grénman* ..... 3:—
23. Språkstriden i Finland af *Axel Lille* 4: 50

HOLGER SCHILDTS FÖRLAGSAKTIEBOLAG
HELSINGFORS

FRÅGOR FÖR DAGEN

23

SPRÅKSTRIDEN I FINLAND

AV

AXEL LILLE

HELSINGFORS 1920
HOLGER SCHILDTS FÖRLAGSAKTIEBOLAG

PRIS 4: 50

FRÅGOR FÖR DAGEN

SKRIFTER, UTGIVNA PÅ HOLGER SCHILDTS FÖRLAGSAKTIEBOLAG
XXIII.

SPRÅKSTRIDEN I FINLAND

AV

AXEL LILLE

HELSINGFORS
HOLGER SCHILDTS FÖRLAGSAKTIEBOLAG

SPRÅKEN, BOSÄTTNINGEN OCH KULTUREN I LANDET.

Finlands folk har kallats det finska folket. Namnet är vilseledande för så vitt därmed det faktum undanskjutes att detta folk består av tvenne nationella beståndsdelar, en finsk och en svensk nationalitet. Dessa ha under den gemensamma historiska utvecklingen sammansmultit till en högre politisk folkenhet. Men de ha därför icke förlorat sina nationella särdrag, som framtråda i olika språk, lynne, seder och världsåskådning. Den rätta benämningen på befolkningen i Finland är det finländska folket. Denna ger icke anledning till missförståndet att även den svenska befolkningen i landet ur nationell synpunkt vore finnar. Ett missförstånd som avsiktligt underhållet givit förfinskningssivvrarna tillfälle att göra propaganda bland den svensktalande befolkningen i syfte att få denna att övergiva sitt svenska modersmål och antaga det finska. Denna propaganda har även tidigare bedrivits icke utan framgång. Sedan denna befolkning vaknat till nationellt självmedvetande, har en damm blivit satt därför. Svenskarna i Finland använda nu mera konsekvent benämningen finländare, då de vilja beteckna sig såsom medborgare i landet, och inbegripa därunder såväl medlemmar av den finska som den svenska nationaliteten. Härmed undanröjes även missförståndet att finskan vore landets enda folkspråk.

Inbyggarna i Finland bestå till så övervägande del av finnar och svenskar att de övriga språkgrupperna utgöra endast en försvinnande bråkdel av dessa. Finnarna utgöra befolkningens flertal. Deras antal uppgår till något över 3 miljoner, svenskarnas till omkr. 350,000, medan landets hela folkmängd stiger till omkring 3,400,000 personer.

Bland de lärde har man tvistat om tiden för finnarnas och svenskarnas inflyttning till landet. Finnarna, som tillhöra den finsk-ugriska språkgruppen och tala ett språk avlägset besläktat med ungerskan, antagas från Östersjöprovinserna ha invandrat till Finland de första århundradena av vår tidräkning. Angående svenskars tidigaste bosättning i landet gå meningarna i sär bland språkforskare och arkeologer. Så mycket synes man dock vara ense om att till Finland redan årtusenden före vår tidräkning inflyttat en germansk befolkning, som bosatt sig längs dess kuster. Om denna befolknings öden vet man för övrigt intet annat, än att densamma under tidens lopp delvis försvunnit från sina boningsplatser. Här och där levde dock dess ättlingar kvar. Efter hand ökades dessa genom inflyttning från Sverge, vilken inflyttning anses börjat under vikingatiden och sedan tagit fart efter den svenska erövringen av Finland under senare delen av elvahundratalet. Sålunda har Åland samt kusterna av Nyländ, Åboland och Österbotten erhållit sin svenska befolkning. Språkforskningen visar även de finländsk-svenska folkmålens nära frändskap med folkmålen i Sverge. Finlands svenska befolkning kan därför med fullt skäl kalla sig östsvenskar såsom en särskild gren av hela den svenska folkstammen, vars huvuddel utgöres av rikssvenskarna.

På grund av den vetenskapliga forskningens nuvarande resultat rörande den svenska bosättningen i Finland, kan man våga påståendet att Finlands svenskar icke äro att betrakta såsom främmande inkräktare utan såsom en befolkning fullt ut lika inhemska som den finska. Svenskan i vårt land är på denna grund icke ett främmande, utan ett nationellt språk liksom finskan. Den svenska befolkningen har dock under långa år fått strida för att denna uppfattning skulle

vinna gehör även på finskt håll. Huru striden lyckats skall framgå av det följande.

Ända till år 1809 utgjorde Finland statsrättsligt en del av Sverges rike. I mera än sexhundra år hade denna förening varat. Finlands inbyggare åtnjoto fullkomligt samma rättigheter som Sverges. Religion, rättsskick och kultur blevo gemensamma för de båda länderna, och svenska språket blev administrationens språk även i Finland. Det finska folkspråket kom sålunda i en underordnad ställning. Men detta berodde icke på någon avsikt hos de maktägande att undanskjuta detsamma, utan var en följd av förhållandenas gestaltning under den historiska utvecklingens gång. Latinet var skolspråket, men ersattes *efter hand* med svenskan, som utslutande blev den bildade klassens språk. Även en så känd och utpräglad finskhetsvän som professor E. N. Setälä medgiver i den av honom utgivna broschyren »Språkstriden i Finland» att »de viktigaste lagarna och författningarna översattes till finskan, i kyrkorna upplästes kungörelserna för folket på dess eget språk, vid domstol försiggick förhör av alla parter på folkets språk, vilket domarne i många fall förstodo även utan tolk, men protokollet avfattades på svenska. Något försök att försvenska den egentliga finskspråkiga befolkningen gjordes ej; någon gång synes denna tanke ha fallit en och annan svergesvensk in, men har aldrig vunnit understöd. Faktiskt skedde, såsom ovan påvisats, den språkliga förskjutningen inom allmogen i rakt motsatt riktning». Med andra ord, att svensk befolkning förfinskades.

Det är mot bakgrunden av dessa fakta man har att ställa den språkstrid, som i nittonde seklet flammade upp i Finland. År 1809 lösrycktes Finland från Sverge och förenades med Ryssland. Sverges gamla författning blev dock fortfarande gällande för Finland, som under rysk överhöghet blev en autonom stat. Då det gällde att ordna dess nya ställning, var den fruktan likväl icke oberättigad hos landets befolkning, att ryska språket skulle införas i administrationen. För att förekomma detta petitionerade bondeståndet vid lantdagen 1809 att svenskan fortfarande måtte förbliva landets offi-

ciella språk. Man finner därav att i det finska folkmedvetandet icke ingått någon känsla av att finskan varit ett i landet undertryckt språk. Det var först senare denna känsla tog sig uttryck under inflytelsen av den nyromantiska strömning, som över Tyskland och Sverge nådde universitetet i Åbo, landets gamla huvudstad.

TEORETISK OCH PRAKTISK FENNOMANI.

Även efter skilsmässan från Sverge fortfor svenskan att vara administrationens, skolans och den bildade klassens språk. Men på 1820- och 1830-talen fattades den svensktalande överklassen under inflytande av tidens romantiska strömningar av en stark, nära nog obegriplig finskhetskänsla. De bildade påstodo finskan vara sitt modersmål, oaktat detta faktiskt var svenskan och finska språket för dem var främmande. I hänförelsen över att det finska folket ägde sådana skatter som de nyupptäckta Kalevala- och finska folksångerna, förklarade sig dessa vara finnar och vilja arbeta på att finskan skulle bli framtidens enda kulturspråk i Finland. Alla sade sig vara fennomaner. Ingen tanke ägnades åt att Finland ägde en rent svensk allmogebefolkning, som med samma rätt som den finska kunde fordra att icke bli bortglömd av dem, som företrädde bildningen i landet.

Huru starkt denna finskhetsrörelse fattat landets intelligens, finner man av att även sådana män som en Fredrik Cygnaeus och Z. Topelius, till vilka den svenska kulturen i Finland står i stor tacksamhetsskuld, påstodo att finskan var deras modersmål och att de motsågo den tid, då detta vore bildningens enda språk i landet. De ville icke svenskans omedelbara utträngande, men voro övertygade om att detta skulle komma att ske i en följande generation. Skalden Topelius, som aldrig skrivit ett ord på finska, återkom ofta i dåtidens tidningar till tanken på svenskans självuppgivelse.

År 1848 skrev han i Helsingfors Tidningar bland annat: «Vi svenska skrivande — man kan väl ej annorlunda uttrycka sig om en tidning på svenska — äro i Finland ett tillspilloget släkte, ett försvinnande moment men i det vi med glädje giva oss till spillo, förlorande oss såsom ett återsken av den förgångna dagen i en ny morgonrodnad, nödgas vi avvärja den iver som vill avhugga oss tvärt — vi nödgas det, emedan vi känna oss ännu hava en talan att föra, en impuls att giva, en ärvd bildning att upprätthålla, och först när denna kärna försvunnit ur svenskheten i landet och den står själlös kvar, en vana, ett minne utan fäste i framtiden, då först — Finland i allt och alltid. *Honny soit qui mal y pense*».

Den teoretiska fennomanien med dess självuppgivelse av modersmålet, som under förra hälften av senaste sekel fattat de bildade i landet, innebar ännu icke någon direkt avvoghet mot den svenska odlingen i landet. Annat blev förhållandet, då denna omsattes i praktisk fennomani på 1840-talet i och med skriftställaren och filosofen J. V. Snellmans uppträdande i de av honom utgivna tidningarna Saima och Kallavesi samt senare Litteraturblad för allmän medborgerlig bildning. Den i Stockholm födda Snellman, härstammande från Sverige, har med rätta kallats den egentliga fennomaniens fader. Han och de adepten, som sedan upptogo hans mantel, bland vilka Georg Forsman (Yrjö Koskinen), även han med svenskt blod i ådrorna, var den förnämste, förklarade att alla i Finland voro finnar, att de bildades plikt var att utbyta sitt modersmål mot finskan, att »den svenska bildningen» i Finland var en håg- och kraftlös tiggare, som måste ersättas med en nationell, det vill säga finsk kultur, att svenska språket var ett främmande språk och att svenskarna i landet voro främlingar.

Till denna finskhetsrörelse anslöt sig nu största delen av den bildade klassen och särskilt dess studerande ungdom. »Vi äro finnar, och därför skola vi tala finska» blev lösen. På detta sätt gjordes en stor mängd finska proselyter av rent svenska män och kvinnor. Medgivnas bör också att finskan denna tid eller ända in till 18:de århundradets senaste de-

cennier hade en mycket underordnad roll i landets kulturella och politiska liv. Under den finsk-nationella väckelsens tid måste det kännas såsom en stor orättvisa att flertalet av landets befolkning icke på sitt eget språk kunde få sin bildning samt att domstolarnas och administrationens språk var svenskan, som var främmande för den finsktalande befolkningen. Till den bildade klassens heder lände det att denna till fullo insåg orättvisan häri, en orättvisa, som låg i de historiska förhållanden, under vilka det finska folket levat. Att man ville avhjälpa denna orättvisa och att initiativet härtill skulle utgå just från den bildade klassen, som var svensk till språk och bildning, låg helt och hållet i sakens natur. Orättvisorna måste undanröjas av den klass, som på grund av bildning och inflytande stod i spetsen för folket. Denna klass var den svensktalande bildade klassen, någon annan fanns icke. Finska skolor måste inrättas och finskan få plats i domstolarna och ämbetsverken. Något annat sätt gavs icke för orättvisans avhjälpan och skapande av en finsk bildad klass, utgången ur den finska befolkningen.

Men under denna hänförelse för finskan höll man på att förgäta att kulturen i Finland var svensk och iklädd svensk språkdräkt, att landet ägde en svensk befolkning lika inhemska som den finska, att svenskans ersättande med finskan såsom landets enda kulturspråk skulle sänka bildningsnivån och bryta bandet mellan oss och Sverige samt med den västerländska kulturen över huvud. Också ur rent politisk synpunkt måste ett sådant ombyte av kulturspråk anses farligt. Finlands ställning till Ryssland gjorde att vägen därigenom lämnades öppen för ryskans inträngande i landet och intagande av svenskans plats närmast i dess administration och skolor.

Denna strävan att undantränga svenskan och glömskan att här fanns en rent svensk befolkning kunde icke undgå att mötas av opposition. Härmed lades grunden till den språkstrid, som rådde i Finland under hela senare hälften av 1800-talet och tyvärr ännu icke tystnat. Så glömd den svenska befolkningen än här var, höjde sig dock redan i medlet av förra seklet röster till dess förmån.

En författare i tidskriften Suomi 1847 talar om att de rena svenskarnas antal i landet då uppskattades till 125,000 personer, vilket författaren med full rätt antager vara för litet. Han talar om huru det finnes landssträckor, där allmogen fordom talat finska, men nu talar svenska och andra där förhållandet är omvänt. »Icke utan beklagande», säger han, »kan man se, huru finskan under tidens lopp inkräktat på svenskans bekostnad i kusttrakterna norr om Åbo». På hans tid talade en stor del av befolkningen i Nådendal, Nystad och Raumo svenska. Flertalet i Björneborg talade svenska och finska. I Vittisbofjärd funnos mest svenskar. I Sastmola talade allmogen närmast kusten svenska. Detta förhållande har nu förändrats, så att finskan kan sägas vara det uteslutande härskande språket i denna landsdel. Härför har man att tacka finskt prästerskaps hejdlösa förfinskningar.

DEN SVENSKA NATIONALITETSÖRELSEN.

I tidningen Morgonbladet uppträdde en författare i början av 1860-talet med en uppsats till förmån för den svenska allmogens upplysning. Han sade sig icke utan orsak skriva Finlands allmoge i stället för finsk allmoge och påpekade det besynnerliga förhållandet att medan för den finska allmogen sju tidningar och folkskrifter i mängd årligen utgivas samt sockenskolor och folkbibliotek inrättas i finska socknar, allt sådant saknas för landets svenska allmoge. Därför vädjar han till dem, som stå denna allmoge nära eller eljest äro i tillfälle att tänka på densamma, att kasta en strimma av ljus in i detta mörker. Den svenska befolkningens antal var dock icke så ringa, att detta kunde anföras till ursäkt för denna försummelse.

Det var först på 1860-talet en svensk folktidning grundades i Helsingfors efter ett kraftigt upprop av den varmhjärtade skalden och estetikern Fredrik Cygnæus. Något senare uppstod en annan svensk folktidning för svenska Österbottnen.

Denna allmänna hänförelse för finskan, som under senare delen av 1800-talet tog en allt häftigare form hos det så kallade jungfennomanska partiet med professor Georg Forsman, sedermera adlad Yrjö Koskinen, såsom ledare, innebar en fara för landets svenska befolknings fortbestånd, för dess gamla svenska kultur samt för en sänkning av hela landets bildningsnivå. Härigenom framkallades bland den svens-

ka ungdomen vid högskolan med Nylands studenter i spetsen den svenskhetsrörelse, som gick ut på bevarandet av svenskt språk och svensk kultur i Finland. Den svenska nationalkänslan hos dess svenska allmoge borde höjas och likaså den nas bildningsståndpunkt. Nyländska studentavdelningens arbete för nåendet av detta mål är så stort och omfattande att ingen studentnation i de skandinaviska länderna kan uppvisa något därmed jämförligt. Det gällde att bevisa att det verkligen fanns en ursvensk befolkning, en svensk nationalitet i Finland. Tidigare bevis i denna riktning hade visserligen lämnats av enskilde forskare genom insamling av svenska folkvisor och sagor. Men genom det omfattande lingvistiska och folkloristiska arbete, som upptogs av Nylands studenter under ledning av professor A. O. Freudenthal, svenskhetsrörelsens främste väckare och representant, har den fasta grunden lagts för bedömandet av den svenska befolkningens i Finland verkliga ursprung och nationalitet. De nyländska studenternas ungdomliga entusiasm för sin sak verkade exempelgivande icke blott på de svenska studenterna inom övriga studentavdelningar, utan även långt utöver den akademiska ungdomens krets. Dessa unga män, genomträngda av idén om nödvändigheten för fosterlandets kulturella och politiska fortbestånd av den svenska nationalitetens i landet samling och det svenska språkets bevarande, gingo sedermera ut i samhället för att verka på olika banor. De ha envar i sin verkningsskrets fört den svenska tanken vidare, väckt kärlek till det svenska modersmålet, kämpat mot angreppen på det samma och bidragit till den svenska samling på folklig grund, som i detta sekel kunnat genomföras.

Men det dröjde länge nog, innan man inom den svensktalande bildade klassen kom på det klara med att i Finland verkligen funnos tvenne olika nationaliteter, en finsk och en svensk. De svensksinnade under 1860-, 70- och en del av 80-talen benämnde sig själva liberala och bildade även i början av 1880-talet ett liberalt parti med den kände fosterlandsvännen L. Mechelin i spetsen. Detta parti hade dock blott en kort tillvaro och uppgick efter några år i det svenska par-

tiet. Men ännu existerade icke något organiserat Svenskt parti. Gentemot de liberala stod det fennomanska partiet med Vrjö Koskinen såsom ledare.

Det liberala partiet, som då omfattade största delen av den svenska intelligens som icke anslutit sig till fennomannerna, förklarade i sitt program, att varje medborgare i landet Finland var finne, om icke till språket så dock till nationaliteten. Vidare att Finlands folk var ett helt, i vilket de två språkgrupperna, den svenska och den finska, under utvecklingens lopp sammansmultit icke blott till en politisk, utan även till en nationell enhet.

Gentemot denna uppfattning uppträdde den yngre svenska generationen för att förfäkta tillvaron av en från den finska självständig svensk nationalitet i Finland. Det har sagts att denna nationalitetsteori är någonting alldeles nytt, som icke håller streck. Invändningen är ohållbar, för så vitt man en gång fattat nationalitetsbegreppet rätt. Detta begrepp kan dock svårligen definieras på annat sätt, än att en nation blir en genom härstamning och gemensamt språk bunden grupp av människor, vilken under historiens gång utbildat en egen kultur och i en egen litteratur förmått giva uttryck åt sitt egendomliga åskådningssätt och vetande. Nu kan det väl icke bestridas att landets svenska befolkning icke blott till språk, utan även till allra största delen med avseende på härstamning bildar en enhet för sig i motsats mot den finska befolkningen. Sådana rasskiljaktigheter, som »bilda en avgränsning mellan landets skilda folkelement», kunna faktiskt påvisas. Till sed, karaktärsegenskaper och lynne skiljer sig svensken i Finland från finnen på ett otvetydigt sätt. I den svenska befolkningens politiska och sociala uppträdande ha dessa egenskaper skarpt framträtt. Detta hindrar icke att den svenska befolkningens statsmedvetande varit gemensamt med dess finska befolknings. Finland har blivit bådas gemensamma fädernesland. Detta är resultatet av århundradens gemensamma historiska öden och politiska utveckling, varigenom den svenska och finska nationaliteten sammanknutits till ett folk.

Det var denna nationalitetsteori, som den yngre svenska generationen ställde mot det liberala partiets påstående att de båda folkstammarna i vårt land under utvecklingens gång sammansmältit även till en nationell enhet. Ett påstående, varåt det fennomanska partiet gav sitt självklara understöd. Men vilken skulle väl följden blivit av detta betraktelsesätt? Om språk och härstamning hade en absolut underordnad betydelse för nationaliteten, så var det ju i själva verket likgiltigt, om medborgaren i ett land som Finland talade svenska eller finska. Alla hade dock under utvecklingens gång stöpts i samma form och bildade en finsk nationalitet, med ett ord, alla voro finnar. Den svensktalande bildade klassen skulle ha förfinskats, och den svenska allmogen skulle ha glömts bort och lämnats att leva sitt avskilda liv för sig. Sålunda skulle småningom även denna befolkning förfinskats, utan att man ansett detta vara till någon förlust för landet och den fosterländska utvecklingen över huvud.

Den yngre generationens strid för svenskhetens bevarande ledde inom kort till ett svenskt nationellt uppvaknande inom den bildade klassen. Ett eget organ för drivandet av de svenska språk- och kulturintressena grundades i huvudstaden i början av 1880-talet. Kring detta samlade sig de svensksinnade och till dessa slöt sig efter hand största delen av den svenska intelligensen. Sålunda bildades det svenska partiet, som numera stod fullt rustat att upptaga striden med det fennomanska för de hotade svenska kulturintressena.

Partiet ställde sig på likställighetens ståndpunkt i fråga om de båda nationalspråken i Finland. Dess program gick för övrigt ut på den svenska befolkningens samlande och uppryckning, bevarandet av de bestående svenska läroverken samt av denna befolknings politiska inflytande. Detta sistnämnda var möjligt genom att landets representation var ett fyrkammersystem. I denna representation voro de intressen, som närmast uppbyros av landets svenska intelligens, företrädade i adeln och borgarståndet, medan det fennomanska partiet förfogade över majoritet i präste- och bondeståndet.

För att rätt kunna bedöma språkstriden i Finland under senare hälften av 1800-talet, böra alla dessa omständigheter tagas i betraktande. Stridens häftighet berodde å ena sidan av den anstormande finskhetens omotiverade angrepp på den härskande svenska kulturen. Å andra sidan på det därav framkallade motståndet mot det omedelbara förverkligandet av finska i sig själv fullt berättigade krav. Mot de finska bildningskraven och fordran på finskans likställighet såsom kurialspråk gjordes i princip från svensksinnat håll ingen gensaga.

FINSKHETENS VINNINGAR — SKOLORNAS UNDERVISNINGSSPRÅK.

Den orättvisa, den finska befolkningen med full rätt kunde beklaga sig över, var det förhållande att all högre undervisning ända till medlet av förra seklet meddelades uteslutande på svenska språket. Alla högre skolor voro svenska. Man fattar vilka svårigheter detta skulle bereda elever utgångna ur finska hem. Nödvändigheten av högre finska läroverks inrättande stod klar för envar. Regeringen skred också till förverkligandet av denna tanke.

År 1851 inrättades en ordinarie professur i finska språket. Dess förste innehavare blev den berömde språkforskaren M. A. Castren. Det första finska elementarläroverket öppnades i Jyväskylä 1858. I skolan undervisades till en början i vissa läroämnen även på svenska, men efter hand förändrades undervisningsspråket till finskt. Våren 1865 kunde läroverket första gången dimittera elever till universitetet. År 1860 öppnades en högre elementarskola i Tammerfors. Även i denna undervisades på både svenska och finska. I Joensuu öppnades ett högre finskt elementarläroverk 1865 på grund av lantdagens petition. År 1871 inrättades ett finskt normallyceum i Tavastehus, vilket sedan förlades till huvudstaden. Det svenska fullständiga läroverket i Tavastehus förändrades till finskt. Ett svenskt reallyceum inrättades i stället i Helsingfors.

I den mån man erkände nödvändigheten att låta finskan vinna inträde på skolans och administrationens område blev

frågan om undervisningsspråket i lärdomsskolan allt mera brännande. En finsk bildad klass måste skapas. Detta kunde endast ske genom skolan. Skulle denna bli uteslutande finsk eller tvåspråkig, och slutligen: skulle i landet finnas olika läroverk dels med svenskt, dels med finskt undervisningsspråk? Att göra skolan i vårt land helt och hållet finsk var vid denna tid icke möjligt. Alltför många hinder reste sig däremot, även om en opinion förefunnits därför, som haft makt att genomdriva reformen. Men en sådan opinion förefanns icke. Den allmänna meningen gick då i samma riktning som Snellmans i fråga om skolans undervisningsspråk. Enligt denna uppfattning borde i alla skolor undervisning i en del ämnen meddelas på svenska, i andra på finska. Det finska språket skulle sedan efter hand utsträckas till allt flere läroämnen. Orsaken varför Snellman icke höll på rent finska skolor angav han själv vara den, att dessa då endast komme att besökas av den finska allmogens barn. Dessa kunde dock icke direkt uppfostras till den högre bildningens bärare. De högre skolorna voro främst till för den ur bildade hem utgångna ungdomen. Ståndscirkulationen, så naturlig och nödvändig i och för sig, kunde icke utan fara för samhället och för det finsknationella strävandets framgång försiggå med alltför stor snabbhet. Den svenska bildade klassen skulle lättast bibringas kunskap även i finskan genom skolor med dubbelt undervisningsspråk och den finska ungdomen skulle i dem inhämta den nödiga kunskapen i svenskan. Några rent svenska lärdomsskolor borde lika litet existera som rent finska. Den bildade klassen i landet borde anse det tillhöra sin plikt och sina efterkommandes lycka att dess barn och barnbarn bli finnar även till språket. Men detta fordrar tid.

Detta var Snellmans uppfattning. Han var alltför klar-synt för att icke inse omöjligheten att få den svenska bildade klassen att sätta sina barn i rent finska skolor. Det svenska språkets plötsliga försvinnande ur landet såsom bildningsspråk syntes för honom såsom en olycka. Därför voro skolor med dubbelt undervisningsspråk såsom ett övergångsstadium till rent finska skolor medlet, varigenom de första stegen

mot målet, en uteslutande finsk bildad klass, underlättades.

Den svenska bildade klassen och dess tidningsorgan på 1860-och 70-talen anslöto sig till Snellmans uppfattning att skolan i Finland borde hava dubbelt undervisningsspråk. Detta visserligen icke med samma mål i sikte som denne: den bildade klassens småningom skeende förfinskning. Man hoppades att någon rent finsk bildad klass sålunda icke komme att uppstå, utan en tvåspråkig, varigenom den språkliga dualismen i landet upphävdes.

En annan uppfattning än Snellman i fråga om undervisningsspråket i skolorna hystes av Yrjö Koskinen, jungfennomanernas ledare. Han uttalade tvivelsmål om det ändamålsenliga i att i alla landets lärda skolor finskan jämte svenskan borde bliva undervisningsspråk i ett eller flere ämnen. Väl medgav han att härmed ett steg blivit taget till skolornas förfinskning, men avsikten med detta stadgande ansågs dock icke i alla avseenden vara klar. För skolor i trakter, där svenskan hade övertaget, kunde detta vara bra. I rent finska trakter borde undervisningsspråket vara finskt. Denna uppfattning vann ur pedagogisk synpunkt understöd av flertalet skollärare. Skolfrågans slutliga lösning, för så vitt det gällde statsläroverken, gick även i riktningen att undervisningsspråket i dessa blev antingen svenskt eller finskt. Endast i St Michels lyceum användes under en längre tid svenskan jämte finskan såsom undervisningsspråk, tills även detta läroverk helt och hållet förfinskades. Men med frågan om undervisningsspråket i läroverken sammanhänge på det närmaste den om fortvaron eller icke av en svensk bildad klass i landet. Det var därför skolfrågan blev så brännande under hela senare delen av förra seklet. Det ungfinska partiets mål var klart utstakat. I partiets tidningar uttalades redan i medlet av sextio-talet att den svenska bildningens, den svenska litteraturens uppgift här i landet vore att arbeta på sin egen undergång. Endast de författare på svenska språket i Finland, som sålunda fattade sin ställning, hade att räkna på något erkännande.

Det stora flertalet av den svenska intelligensen ville arbeta för frisinnade reformer. Man talade om dem såsom ett liberalt parti. Men en annan del av denna, representerad närmast av den yngre generationen, som samlade sig till ett svenskt parti, kunde icke godkänna teorien om dubbelt undervisningsspråk i skolorna såsom ledande till dessas förfinskning. Icke heller kunde de vara med om den av det fennomanska partiet omfattade principen att läroverkens språk borde vara det, som talas av befolkningens övertagande flertal på den ort, där läroverket var beläget. Följden av dess tillämpning måste bliva indragning av de svenska läroverken i landets inre delar.

I motsats härtill gjorde det svenska partiet gällande att elevernas modersmål borde vara bestämmande för läroverkens undervisningsspråk, då ju Finland måste betraktas såsom ett tvåspråkigt land. Skolfrågan borde alltså lösas i den riktning, att dels svenska, dels finska parallellklasser inrättades i de bestående läroverken beroende av antalet elever med svenskt eller finskt modersmål, dels att nya finska läroverk inrättades, där detta vore av behovet. På detta sätt skulle de bestående svenska läroverken även i det inre av landet kunnat bevaras. Men på det finska partiets enträgna yrkan blev efter hand det ena efter det andra av de av staten underhållna högre svenska läroverken i trakter med övertagande finsk befolkning indraget. Skolorna förvandlades till finska. Detta skedde med de svenska läroverken i Kuopio, St Michel, Tavastehus, Uleåborg och Björneborg. I stället upprätthölls svenska läroverk i dessa städer med privata medel. Möjligheten härför var att de understöddes med statsanslag. Men då understöden i de flesta fall voro knappa eller helt och hållet indrogos, blev följden att de enskilda föreningar eller bolag, som upprätthöllo skolorna, sågo sig tvungna till betydande penninguppförfingar. Man vädjade till den svenska allmänheten, som i fråga om understöden visade en storslagen offervillighet. Lotterier föranstaltades i huvudstaden samt på andra orter och sålunda insamlades betydande penningbelopp för de dödsdömda svenska läroverken. Dessa till-

ställningar blevo verkliga svenskhetsfester, väckande för national- och samlingskänslan hos den svenska intelligensen. Det gällde också att genom bevarandet av svenska läroverk i landets inre delar verka för bevarandet i Finland av största möjliga antal svenska familjer och därmed av svenskt språk, kultur och tradition även inom det rent finska landet. Många av dessa läroverk ha dock efter hand gått in genom att elevantalet minskats och statsunderstödet upphört. Det svenska samlingsarbetet har nödgats koncentrera sig på de svenska landsdelarna. Men ännu upprätthållas såväl i Uleåborg som Tammerfors och Tavastehus välbesökta svenska skolor såsom privata läroverk. Den svenska intelligensen, om än på många områden kringskuren, har icke heller på skolans område släppt taget. Numera stöder den icke blott högre privata skolor utan även praktiska läroverk för allmogeungdom.

Att skolfrågan under senare delen av 1800-talet erhöi en så bitter karaktär får väl sökas både i anstormningen från de finsksinnades sida mot de svenska läroverken och däri att skollagstiftningen var undandragen lantdagens medverkan. Skulle folkrepresentationens rätt att medverka vid skollagstiftningen fastslagits, så hade i fråga om skolreformerna mången brådstörtad åtgärd, mångt misstag kunnat undvikas. Också den bitterhet, som i fråga om undervisningsspråket med tiden endast tilltog mellan partierna och sökte sig uttryck i den offentliga diskussionen, hade mildrats. Tillmötesgående från regeringens sida att överlämna frågan om skollagstiftningen till folkrepresentationen skulle otvivelaktigt även befriat denna från skärpan, delvis överdrifterna i den kritik, för vilken dess skolreformer utsattes.

Men den finska befolkningen, som denna tid icke en gång hade folkskolor — förhållandet var detsamma med den svenska — har föga skäl att klaga att dess behov av högre bildning icke skulle blivit tillgodosett. Man ropade på finska lärda skolor. För sådana med mera praktisk läggning hade man icke sinne. Det var till högskolan den finska bonde- och arbetarungdomen strävade. Ståndscirkulationen har också inom den finska befolkningen varit oerhört stark och står utan

motstycke i något annat kulturland. Den finska bildade klass, som därigenom skapats, står nu i första generationen utan några kulturtraditioner från hemmen och bär därför i mycket prägeln av en halvfärdig kultur. Förhållandena själva ha jämte en av nationella och politiska bevekelsegrunder framkallad agitation drivit utvecklingen i denna riktning. Den finska nationaliteten har inom en förvånansvärt kort tid uppmant en bildad klass ur sitt eget sköte, som fått den yttre bildning den högre skolan och universitetet kunna giva. Denna klass är dock i saknad av den djupare kultur, som karakteriserar den bildade klassen i länder, där denna har gamla anor. Detta är ju en brist. Men för en nationalitet så ung som den finska skall tiden själv rätta missförhållandet. Betänkligare är att rusningen till den lärda skolan från de djupa finska folklagren fortfarande synes vara lika stor. Detta visar sig bäst i det oproportionerligt växande antalet studenter. Här lurar faran för uppkomsten av ett finskt bildat proletariat utan fast fot i verkligheten.

FINSKAN SÅSOM KURIALSPRÅK.

Finska språkets användning vid domstolar och ämbetsverk är den andra stora vinningen (jämte högre läroverk med finskt undervisningsspråk), som landets finska befolkning gjorde under senare delen av det förlidna seklet. Allt tyngre kändes för denna missförhållandet att densamma dömdes på ett språk, som icke var dess modersmål, och att ämbetsverkens expeditioner endast utgavos på svenska. Den finska kulturens raskt fortgående utveckling och det uppvaknade konstitutionella livet, vari representanter för denna befolkning deltog vid lantdagarna, gjorde behovet av en reform i detta avseende allt oundgängligare. Gagnet och rättvisan att även finskan vann inträde vid domstolarna och administrationen stod lika klar såväl för svensksinnade som för fennomaner. Av olika uppfattning var man, huruvida reformen kunde genomföras på administrativ väg eller fordrade lantdagens medverkan. Den svenska intelligens, som kallade sig de liberala och i Helsingfors Dagblad hade sitt språkrör, ansåg att regeringen ensam hade rätt att förklara finskan såsom officiellt språk jämte svenskan. Det finska partiet önskade lantdagens medverkan. Men denna uppfattning förändrades efter 1860-talet. Sedan det svenska partiet, däri de liberala uppgått, bildats, intog detta konsekvent ståndpunkten att språkreformen ovillkorligen fordrade lantdagens medverkan. Det fennomanska partiet däremot gjorde numera gällande att denna reform kunde genomföras av regeringen. Härom stod

striden hård vid flere lantdagarna. Den slutade med att regeringen ensam löste språkfrågan genom administrativ lagstiftning. Detta var en olycka för frågans lyckliga lösning och gav anledning till häftiga strider mellan partierna vid lantdagarna samt verkade uppskov med reformens genomförande.

Språkreskriptet av år 1863, som utverkades av Snellman, stadgade »att ehuru svenska språket fortfarande förbliver landets officiella språk, det finska tungomålet dock förklaras vara med det förra likaberättigat i allt sådant, som omedelbart berör den egentliga finska befolkningen i landet, i följd varav skrifter och handlingar på finska hädanefter skola vid alla domstolar och ämbetsverk utan hinder mottagas.» Efter tjugårigt förlopp eller senast år 1883 borde samma grundsats förverkligas även med avseende på de från ämbetsverken utgående expeditionerna. Det gällde alltså att med utgången av sistnämnda år låta finskan i detta avseende komma till sin rätt, i enlighet med stadgandet i 1863 års språkförordning. Till 1882 års lantdags utlåtande hade överlämnats av regeringen ett förslag till förordning om svenska och finska språkens begagnande vid olika domstolar och myndigheter. Frågans lösning hade förberetts genom tidigare förordningar av åren 1865 och 1881. Det författningsförslag, som förelades nämnda lantdag, utgick liksom förordningarna av år 1881 från den riktiga principen att de från underrätterna samt magistrater och ordningsrätter utgående expeditionerna borde vara avfattade på det språk, svenskan eller finskan, vilket av den, som hos domstolen eller myndigheten gjort ärendet anhängigt eller hos tjänstemannen äskat expeditionen, därvid skriftligen eller muntligen begagnats. Voro parterna flere och hade i ärendet använts olika språk eller hade det inkommit i ämbetsväg, ägde domstolen eller myndigheten bestämma på vilkendera språket, svenskan eller finskan, expeditionen skulle utfärdas.

Grundsatsen att parternas språk skulle vara bestämmande för språket i expeditionen var likställighetens princip. Fasthållandet av densamma var därför av största betydelse för den svenska nationaliteten. Dess representanter vid lantda-

garna kämpade, ehuru förgäves, för principen, som i 1883 års förordning tyvärr blev frångången på grund av det finska partiets inflytande. Lagutskottets flertal vid 1882 års lantdag anslöt sig även till denna princip. Utskottet uttalade tillika förhoppningen att samma grundsatser med avseende på finska språkets användande i expeditioner bleve följda vid högsta domstolen, nämligen senatens justitiedepartement, som voro eller bliva fastställda vid övriga domstolar i landet. Utskottets till det finska partiet hörande representanter uttalade sig för att det språk, varpå protokollet vid ortens kommunala förhandlingar föres, måtte bliva bestämmande för språket i utgående expedition, därest icke parten anhållit att erhålla denna på det andra inhemska språket. I och med att denna grundsats fastslogs i språklagstiftningen blev flertalsprincipen i fråga om protokollspråket gällande. Därmed inkastades ett nytt stridsäpple i språkstriden. Denna fördes över även till de kommunala förhandlingarna, i det att skarpa strider i de tvåspråkiga kommunerna kommo att stå om vilket språk skulle bliva protokollspråket i kommunen.

Språkreskriptet av år 1886, vars närmare bestämmelser utfärdades genom senatens brev av den 4 april 1887 till särskilda domstolar och myndigheter, förverkligade grundsatsen att även det kurala protokollspråket vad de lägre myndigheternas ämbetsbokföring och förrättningshandlingar beträffar gjordes beroende av det kommunala protokollspråket. Det var alltså i fråga om språklagstiftningen ett fortskridande på den med förordningen av år 1883 inslagna vägen, då majoritetsprincipen lades till grund för denna lagstiftning. I detta avseende hade det finska partiet haft att lita till generalguvernörens bistånd. Redan i mars 1884 presiderade den dåvarande generalguvernören greve Heyden i senaten, då frågan om finskans användning i officiell skriftväxling ämbetsverken emellan föredrogs till överläggning. Vid detta tillfälle uttalade han sig för att även i detta avseende det lokala språket borde i huvudsak bliva det bestämmande. Avsikten hade varit att proposition i ärendet skulle överlämnas till lantdagen 1885, men denna blev icke förverkligad. Språk-

frågan löstes i administrativ väg och väckte självfallet starkt uppseende och klander inom det svenska partiet. Ännu vid 1897 års lantdag hyste detta parti förhoppningen att språkfrågan i hela dess vidd skulle kunna lösas genom lantdagens medverkan i lagstiftningen. I adeln och borgarståndet inlämnades petitioner i denna riktning, och man var på svensksinnat håll beredd till långt gående tillmötesgående i frågan, om blott en ständerlag kunde fås till stånd. Den diskussion, som då fördes rörande de båda inhemska språkens likställighet vid domstolar och ämbetsverk, blev den sista stora sammandrabbningen mellan språkpartierna i fyrkammarlantdagen. Om de finsksinnade då verkligen önskat en språklagstiftning under representationens medverkan, så hade en sådan blivit möjlig, blott desse velat avstå från kravet på protokollspråkets grundläggande betydelse för denna i syfte att dymedelst bereda finskan en allena härskande ställning. Det tillmötesgående från svensk sida, som visades, i det man var med om att det kommunala protokollspråket i vissa lägre myndigheter skulle vara bestämmande för desses ämbetsspråk, tillbakavisades. Språkfrågan löstes definitivt genom en administrativ förordning av år 1902. Enligt denna lämnas åt de myndigheter, som omfatta hela landet, att själva bestämma om språket i sin inre skriftväxling. För alla övriga skulle det kommunala protokollspråket bliva bestämmande. Följden av denna kränkning av likställighetsprincipen har även blivit att svenskan i vidsträcktare omfattning än rättvist varit undanträngts såsom ämbetsspråk. Att flertalets språk i detta avseende under alla förhållanden skulle blivit det övervägande ligger i sakens natur. Man klagar över att finskans användande såsom ämbetsspråk under senare delen av 1800-talet skedde »långsamt och med förhållande». Detta är ett påstående, som fordrar belysning. De betänkligheter, som hos regeringen och de svensksinnade förefunnos mot att omedelbart såsom officiellt språk likställa finskan med svenskan, äro lätta att fatta. Finskan var ett under utbildning varande kulturspråk med en outvecklad och vacklande juridisk terminologi. Dess omedelbara införande såsom domstols- och

administrationsspråk innebar vissa rättsvådor. Att ersätta det gamla kurialspråket med ett utbildat nytt såsom finskan och låta detta ske genom åtgärd av regeringen med uteslutande av folkrepresentationen kunde lätt bli en fingervisning för de ryska maktägande att för ryskan öppna ett vidsträckt utrymme inom Finlands administration. Det äldre domare- och tjänstemannaståndet, som icke var mäktigt finskan, men genom kompetensprov förvärvat sig rätt till sina befattningar, kunde icke på grund av bristande finsk språkkunskap berövas dessa utan en upprörande orättvisa. Ett uppskov med finskans inträdande i sina fulla rättigheter kunde icke undvikas. Där förhållning ägde rum hade denna även sin grund i det finska partiets strävan att med förbigående av lantdagen låta regeringen lösa språkfrågan.

SPRÅKSTRIDEN EN NATIONALITETSSTRID.

Språkstriden i Finland utvecklade sig till en nationalitetsstrid i och med det demokratiska genombrottet år 1906, då fyrkammarsrepresentationen ersattes med ett enkammar-system och allmän rösträtt för man och kvinna infördes. Den svenska bildade klassen hade på 1800-talet ensamt fört språkstriden och skött försvaret för de svenska bildningsintressena. Så gott som hela tiden hade den svenska allmogen stått på sidan om denna strid. Man ville göra allt för folket, medan så gott som intet eller mycket litet utfördes med och genom detta. En orsak härtill låg visserligen i den i landet rådande stora klasskillnaden och olikheten i bildningsförhållanden. Men grundorsaken låg dock däri, att man sett till vilken fruktansvärd bitterhet de djupa finska folklagren genom den fennomanska språkagitationen kunnat uppretas mot den svenska bildade klassen. För att icke öka språkstridens hetsighet ville man på ledande svenskt håll icke indraga även den svenska allmogen i striden. Denna kom därigenom att stå på sidan om densamma. Därför kom den svensk-nationella väckelsen till denna allmoge sent, alltför sent kan man säga, så till vida som denna därigenom icke kunnat visa tillräcklig motståndskraft mot den påträngande förfinskningen.

Med rösträttsreformen tvingades den svenska ledningen att inom den politiska partiramen indraga hela den svenska befolkningen. År 1906 bildades »svenska folkpartiet» med uppgift: den svenska nationalitetens samling på folklig grund för tryggandet av dess nationella fortbestånd och politiska inflytande i fosterlandet. Sedan dess är det de djupa svenska leden, som tagit om hand försvaret av de svensk-nationella intressena. Men för dessa intressen och främst för den svenska

folkstammens framtid kan det icke vara nog med att denna här icke saknar nödigt antal svenska läroverk och att en språkförordning i huvudsak likställer svenskan och finskan såsom kurialspråk. För vinnandet av nödig inre fasthet, för den svenska jordens bibehållande i svenska händer samt för möjligheten att skapa sig en självständig ställning har från den svenska befolkningens sida uppställts kravet på inrättandet av administrativt fastslutna självstyrande enheter av de svenska bosättningsområdena längs Finlands kuster. Till undvikandet av tvåspråkigheten och för de svenska intressenas tillvaratagande har yrkan gjorts på svenska län, svensk skolstyrelse, ett svenskt biskopsstift samt de svenska värnpliktiges sammanförande i svenska truppförband. Dessa bataljoner borde under fredstid förläggas inom respektiva svenska bosättningsområden; till officerare och underbefäl vid dem borde antagas endast sådana personer som fullt behärska svenska språket. Uttryckligen har härvid utsagts att de finska minoriteternas rätt i de självstyrande svenska områdena icke skulle komma att kränkas.

På finsksinnat håll har denna naturliga strävan av ett mindretal inom folket att bevara sin nationalitet icke, såsom sig bort, mötts med förståelse. Man kallar denna svenska nationella samling »en separeringssträvan» i syfte att »förhindra det finskspråkiga elementets naturliga expansion». Svenskarna i Finland ha dock icke velat att deras nationella strävanden skola fattas såsom splittringspolitik. Finlands folk är ett och odelbart. Men inom detsamma böra den svenska och finska nationaliteten fritt få utveckla sin kultur och sin nationella egenart. Svenska folkpartiets styrelse har också mera än en gång i upprop till den svenska befolkningen förklarat att för denna befolkning »rikets enhet och styrka är ett högt och dyrbart fosterländskt intresse». Utåt skall Finlands folk alltid stå såsom en enhet, fastän sammansatt av olika nationella beståndsdelar. Att Ålands befolkning genom sin fordran att avskiljas från Finland och förenas med Sverige velat bryta denna regel, beror på särskilda omständigheter, som i detta sammanhang icke behöva utvecklas.

Efter ett hårt motstånd från finsksinnat håll i riksdagen lyckades den svenska befolkningen omsider genomdriva att dess nationella krav i princip fastslogos i den nya regeringsformen av den 17 juli 1919. Man torde våga påståendet att det var denna befolknings genom dess samma år samlade folktings uttryckta vilja, som väsentligen bidrog till denna lyckliga utgång. »Finskan och svenskan,» säges i regeringsformen, »äro republikens nationalspråk.. Finska medborgares rätt att hos domstol eller förvaltande myndighet i sin sak använda sitt finska eller svenska modersmål samt att utfå expedition på detta språk skall tryggas genom lag med beaktande av att landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings rätt enligt enahanda grunder tillgodoses. Den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningens kulturella och ekonomiska behov skola av staten enligt enahanda grunder tillgodoses.»

»Vid ny reglering av förvaltningsområdets gränser bör iakttagas att dessa, där förhållandena det medgiva, bliva enspråkiga, finsk- eller svenskspråkiga, eller att åtminstone minoriteterna med annat språk inom dessa bliva möjligast små. Vid bestämmandet av gränserna för större förvaltningsområden än kommunerna skall förestående bestämmelse följas.»

»Värnpliktig bör därest han icke själv annat åstundar så vitt möjligt hänföras till sådant truppförband, vars manskap har samma finska eller svenska modersmål som han och inom detsamma erhålla sin undervisning på detta språk.»

På denna i regeringsformen lagda grund har Finlands svenska befolkning att arbeta vidare för förverkligandet av sina nationella krav. Ett svenskt biskopsstift torde komma att inrättas, och en svensk avdelning vid skolstyrelsen är beslutet. Denna avdelning synes också bliva så sammansatt, att de svenska bildningsintressena av densamma verkligen kunna finna ett stöd. Ännu återstår dock att genomföra kravet på svenska län och svenska högre förvaltningsområden så avgränsade att de så vitt möjligt bliva enspråkiga samt utrustade med en självstyrelserätt så omfattande att den svenska befolkningen i dessa verkligen kan tillvarataga sina ekonomiska,

kulturella och nationella intressen. Ty därpå beror dess framtid och trevnad i fosterlandet.

De båda nationaliteterna, som bilda Finlands folk, måste i vänskap och samförstånd sida vid sida kunna fortsätta arbetet på den fosterländska utvecklingen. I motsatt fall ser det mörkt ut för Finlands framtid. Klagan över det motstånd den finska rörelsen rönt från den svenska intelligensens sida är i stort sett oberättigad — enstaka undantagsfall till trots —. Det är dock främst medlemmar av denna intelligens, som lett och fört denna rörelse framåt. Resultatet har varit överraskande. Inom den korta tiden av något mera än ett halvt sekel har en befolkning, som nu räknar tre miljoner, från en primitiv ståndpunkt tagit ett steg i utveckling så stort, att den med rätta vunnit en plats i ledet bland världens kulturfolk. Av det finska folkspråket har skapats ett kulturspråk, användbart på det mänskliga vetandets alla olika områden. Den finska litteraturens utveckling har fortgått i så snabb progression, att det måste väcka förvåning. Och denna litteratur är icke blott en överklassstillhörighet, utan finner sin plats även på den finska bondens bokhylla. Man bör nämligen icke förgäta att läslusten hos få folk är så stor som hos den finska ända ned i dess djupa lager, som i massor sänder sina barn till de lärda finska skolorna. Hand i hand med det intellektuella framåtskridandet har gått ett ekonomiskt, som bland annat tagit sig uttryck i en vittomfattande kooperativ rörelse.

Med den styrka, som ligger hos flertalet, har det finska språket på alla samhällslivets områden tagit försteget i förhållande till det svenska. Även häri har landets svenska befolkning sett en kraftig maning till nationell samling inom sina egna bosättningsområden. Detta är ett utslag av naturlig självuppehållsedrift, icke av någon separationslusta. Väl kan man icke tala om att Finlands svenska befolkning skulle lida av språkligt förtryck. Statistiskt kan man uppvisa en mängd fall, där den svenska och finska befolkningens kulturella behov tillgodosetts »enligt enahanda grunder». Men vad beträffar de högre läroanstalterna är tekniska högskolan i

allt det väsentliga förfinskad. Där överväga de finska föreläsningarna fullständigt. Något högre svenskt av staten underhållet lantbruksläroverk existerar icke längre. Det svenska mellantekniska läroverket är en privat anstalt. Staten underhåller icke något sådant, men väl finska. Ingen svensk statsanstalt för fiskeriundervisningen finnes, oaktat de stora svenska skärgårdsområdena. Gällande språklagstiftning avser väl i huvudsak upprätthållandet av språklig likställighet. Förslaget till ny språklagstiftning och den finska pressens krav på flertalets företrädesrätt varsla dock om att man syftar till en ändring av gällande språklagstiftning till svenskans nackdel. Redan detta ger anledning till oro. Men här till komma en del andra omständigheter, som hos landets svenska befolkning välla farhåga för framtiden. Majoritetens språk finskan tränger självant med kraften av en naturlag fram på alla områden i det allmänna livet, medan svenskan nödgas vika. Statens ämbeten besätts numera till största delen med män utgångna ur den finska bildade klassen. För att komma fram i statens tjänst bör man helst ha ett finskt namn. Den finska pressen har till och med gått så långt att den uttalat klander över att alltför många personer med svenska namn vunnit anställning vid flottan, som dock naturligen borde kunna rekryteras från den svenska kustbefolkningen. I de svenska trakterna bosätter sig finsk befolkning i allt större antal, dels såsom arbetare, dels såsom köpare av svensk jord, därvid ofta understödda av finska banker och målmedvetet arbetande finska föreningar. Den svenska jorden går ur svenska händer och den fasta jordägande svenska befolkningen minskas, medan de svenska lantarbetarna flytta till städerna eller emigrera. Ett fortgående av denna rörelse måste leda till de svenska landsdelarnas förfinskning och den svenska befolkningens försvinnande. Den bitterhet, som från finskt håll möter svenskt språk och strävandet inom den svenska nationaliteten för sitt fortbestånd, oaktat allt vad denna offrat för det gemensamma fosterlandet och bevarandet av dess rättsordning samt dess under det röda upproret bevisade lagtrohet,

har hos Finlands svenskar framkallat en stark känsla av vantrevnad.

Lösen har såsom en naturlig följd härav icke kunnat bliva någon annan än svensk nationell samling inom de svenska bosättningsområdena med vittgående självstyrelse för dessa. Samtidigt har den svenska nationaliteten genom insamlandet av fonder och upprättandet av en svensk högskola i Åbo visat sig beredd att med egen kraft sörja för sina kulturintressen. Det svenska elementet i Finland har aldrig dragit sig för att »inrikta sina krafter på fosterlandets gemensamma angelägenheter». Skulle detta varit förhållandet, så skulle Finland i denna stund icke vara vad det är kulturellt och politiskt. Kampen mot det ryska våldsväldet fördes främst av detta element, som gick i spetsen för motståndet och led de största förlusterna. Men Finlands svenska stam kan även ur fosterländsk synpunkt icke uppgiva sin rätt till självhäv-delse. Så länge man på finskt håll benämner denna strävan separatism och hotar med att några ledande och framskjutna ställningar icke skola tillfalla de svensksinnade, utan att dessa avstå från denna rätt, skall man svårligen få ett slut på nationalitetsstriden. Det svenska elementet kan uppgiva kravet att besätta framstående platser i staten under förutsättning av rörelse och handlingsfrihet inom egna områden. Men huru mycket komme icke stats- och samhällslivet att förlora, om den finska majoriteten i nationalistisk trångsynthet icke ville begagna sig av det äldre kulturelementets intelligens och erfarenhet för det helas uppgifter?

Finland såsom kulturstat är en skapelse av de båda stammar, som sedan hedenhös bebott detsamma. Hela dess framtid är beroende av en fortsatt samverkan mellan finne och svensk. Förutsättningen härför är ömsesidigt samförstånd. Men detta kan vinnas endast därigenom att det finska flertalet av folket visar sig ha öppen blick för att det svenska mindretalets nationella samlingssträvande är ett naturligt utvecklingskede i dess liv och endast kan lända det hela till gagn genom att befordra även mindretalets välbefinnande och trevnad i fosterlandet.